

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

Кафедра гігієни тварин і харчових продуктів ім. професора А.К. Скороходька

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет ветеринарної медицини
4 червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ГІГІЄНА УТРИМАННЯ ЕКЗОТИЧНИХ І ХУТРОВИХ ЗВІРІВ»**

Галузь знань	21 Ветеринарна медицина
Спеціальність	211 «Ветеринарна медицина»
Освітня програма	Ветеринарна медицина
Факультет (ННІ)	ветеринарної медицини
Розробник:	доцент, к.вет.н. Поляковський В.М.

Київ – 2025

Дисципліна «Гігієна утримання екзотичних і хутрових звірів» формує у майбутнього ветеринара комплексне екосистемне мислення, яке охоплює не лише здоров'я тварин, а й санітарний стан виробничого середовища, якість продукції тваринного походження та екологічну безпеку. Глибоке розуміння гігієнічних принципів дозволяє ветеринарному лікарю не лише лікувати, а передусім – попереджувати хвороби, підвищувати ефективність тваринництва і сприяти розвитку аграрного сектору.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	211 Ветеринарна медицина	
Освітня програма	Ветеринарна медицина	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	Іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	6	
Семестр	12	
Лекційні заняття	15 год.	
Практичні, семінарські заняття	15 год.	
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	90 год.	
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.	

1. Мета, завдання компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни: набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок з особливостей гігієни утримання та догляду за екзотичними та хутровими звірями.

Основні завдання навчальної дисципліни «Гігієна утримання екзотичних і хутрових звірів» – вивчення біологічних особливостей, етологічних потреб екзотичних та хутрових звірів, впливу факторів зовнішнього середовища на організм екзотичних тварин, вивчення санітарно-гігієнічних нормативів утримання та годівлі хутрових звірів, виконання повсякденних гігієнічних процедур та надання невідкладної ветеринарної допомоги екзотичним тваринам та хутровим звірям.

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни: набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок з особливостей гігієни утримання та догляду за дрібними домашніми тваринами.

Завдання навчальної дисципліни вивчення біологічних особливостей, етологічних потреб котів та собак, впливу факторів зовнішнього середовища на організм дрібних домашніх тварин, вивчення санітарно-гігієнічних нормативів утримання та годівлі собак і котів, виконання повсякденних гігієнічних процедур та надання невідкладної ветеринарної допомоги дрібним домашнім тваринам.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 10. Здатність розробляти стратегії безпечного, санітарно обумовленого утримання тварин.

СК 16. Здатність оберігати довкілля від забруднення відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 7. Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі та лікування тварин, профілактики заразних і незаразних хвороб, а також виробничих і технологічних процесів на підприємствах з утримання, розведення чи експлуатації тварин різних класів і видів.

ПРН 8. Здійснювати моніторинг причин поширення хвороб різної етіології та біологічного забруднення довкілля відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.

ПРН 17. Знати правила та вимоги біобезпеки, біоетики та добробуту тварин.

Компетенції першого дня

2. Розуміти методи наукових досліджень, внесок фундаментальних і прикладних досліджень у науку та реалізацію принципу 3Rs (Replacement, Reduction, Refinement - Заміна, Скорочення, Удосконалення).

4. Сприяти та контролювати збереження здоров'я та безпеки себе, пацієнтів, власників тварин, колег та навколишнього середовища під час здійснення професійної діяльності; демонструвати знання про принципи забезпечення якості; застосовувати принципи управління ризиками на практиці.

9. Розуміти та застосовувати принципи концепції Єдиного здоров'я для забезпечення належної клінічної практики у ветеринарії, а також науково обґрунтованої та доказової ветеринарної медицини.

10. Розуміти та застосовувати принципи концепції Єдиного здоров'я для забезпечення належної клінічної практики у ветеринарії, а також науково обґрунтованої та доказової ветеринарної медицини
11. Демонструвати здатність критично аналізувати докази, справлятися з неповною інформацією, вирішувати непередбачувані ситуації та адаптувати знання, вміння і практичні навички до різних виробничих ситуацій.
12. Використовувати професійні здібності для сприяння розвитку ветеринарних знань та реалізації концепції "Єдине здоров'я" з метою сприяння здоров'ю, безпеці та благополуччю тварин, людини і навколишнього середовища, а також досягнення Цілей сталого розвитку ООН.
14. Демонструвати прихильність до навчання впродовж всього життя особистого удосконалення та професійного розвитку. Це включає в себе реєстрацію та рефлексію професійного досвіду, а також вжиття заходів для покращення професіоналізму та компетентності.
15. Регулярно брати участь у процесах самоаналізу та оцінювання з боку колег з метою підвищення ефективності власної роботи і роботи всього колективу.
16. Отримувати точну та об'єктивну історію окремої тварини або групи тварин, а також їх утримання та стану навколишнього середовища.
21. Оцінювати фізичний стан, благополуччя та стан годівлі тварини або групи тварин та консультувати власника тварин щодо принципів утримання, годівлі, відтворення, продуктивних якостей, добробуту, індивідуального здоров'я, здоров'я стада та громадського здоров'я.
22. Збирати, зберігати та транспортувати зразки, обирати відповідні діагностичні тести, здійснювати інтерпретації та мати розуміння щодо обмеження результатів тестів.
26. Отримувати доступ до відповідних джерел інформування та Законодавства, що стосуються догляду за тваринами та забезпечення їх благополуччя, переміщення тварин, нотифікацій щодо догляду за тваринами та їх добробутом, переміщенням тварин, хвороб, що підлягають повідомленню, використання лікарських засобів, включаючи відповідальне використання антимікробних препаратів.
36. Проводити інспекцію харчових продуктів і кормів для правильного визначення умов, що впливають на якість і безпеку продуктів тваринного походження, включаючи пов'язані з ними харчові технології.
37. Захищати здоров'я населення шляхом виявлення умов, що прямо чи опосередковано пов'язані з тваринами, продуктами тваринного походження та побічними продуктами, якщо вони сприяють захисту, збереженню та покращенню здоров'я людей.
38. Консультувати населення та впроваджувати програми профілактики та ліквідації хвороб відповідно до захворювання та виду тварин, прийнятих стандартів здоров'я тварин, їх добробуту, громадського здоров'я та охорони навколишнього середовища.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Вимоги до утримання екзотичних і хутрових звірів														
Тема 1. Санітарно-гігієнічні та ветеринарні норми і правила утримання та поводження з екзотичними і хутровими звірями	1-2	17	2	2			13							
Тема 2. Біологічні особливості екзотичних тварин	3-4	17	2	2			13							
Тема 3. Біологічні особливості хутрових звірів	5-6	17	2	2			13							
Тема 4. Вимоги до утримання екзотичних і хутрових звірів	7-8	17	2	2			13							
Разом за змістовим модулем 1		68	8	8			52							
Змістовий модуль 2. Благополуччя, годівля та розведення екзотичних і хутрових звірів														
Тема 5. Благополуччя, етологічні потреби й гуманне ставлення до екзотичних тварин	9-10	17	2	2			13							
Тема 6. Вимоги до годівлі екзотичних і хутрових звірів	11-13	17	2	2			13							
Тема 7. Вимоги до розведення та відтворення екзотичних і хутрових звірів	14-15	18	3	3			12							
Разом за змістовим модулем 2		52	7	7			38							
Усього годин		120	15	15			90							
Усього годин		120	15	15			90							

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість, год
1	Санітарно-гігієнічні та ветеринарні норми і правила утримання та поводження з екзотичними і хутровими звірями	2
2	Біологічні особливості екзотичних тварин	2

3	Біологічні особливості хутрових звірів	2
4	Вимоги до утримання екзотичних і хутрових звірів	2
5	Благополуччя, етологічні потреби й гуманне ставлення до екзотичних тварин	2
6	Вимоги до годівлі екзотичних і хутрових звірів	2
7	Вимоги до розведення та відтворення екзотичних тварин	2
8	Вимоги до розведення та відтворення хутрових звірів	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Техніка безпеки при роботі з екзотичними і хутровими звірями	1
2	Народно-господарське значення екзотичних і хутрових звірів	2
3	Біологічні особливості та видове різноманіття екзотичних. Основні види екзотичних тварин, що утримуються в Україні	2
4	Біологічні особливості та видове різноманіття хутрових звірів. Основні породи хутрових звірів, що вирощуються в Україні	2
5	Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання екзотичних тварин. Заходи боротьби спрямовані на покращення умов утримання екзотичних тварин.	2
6	Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання хутрових звірів. Заходи боротьби спрямовані на покращення умов утримання хутрових звірів.	2
7	Характеристика кормів для екзотичних тварин. Корми рослинного і тваринного походження, характеристика поживності, способи підготовки до згодовування і їх використання в годівлі екзотичних тварин. Вимоги до води при напуванні екзотичних тварин.	2
8	Характеристика кормів для хутрових звірів. Корми рослинного і тваринного походження, характеристика поживності, способи підготовки до згодовування і їх використання в годівлі хутрових звірів. Вимоги до води при напуванні хутрових звірів.	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання саламандр.	2
2	Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання черепах.	2
3	Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання папуг.	2
4	Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання тарантулів.	2

5	Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання крокодилів.	2
6	Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання мурчаків.	2
7	Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання сервалів.	2
8	Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання скорпіонів.	2
9	Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання паличників.	2
10	Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання равликів.	2

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- захист лабораторних робіт;
- модульні тести;
- екзамен.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань).

7. Методи оцінювання.

- усне або письмове опитування;
- захист лабораторних робіт;
- реферати, есе;
- модульне тестування;
- екзамен.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності 12 семестр

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Гігієна утримання екзотичних тварин		
Практична робота 1.	Знати вплив фізичних показників повітря на організм екзотичних тварин. Вивчити біологічні особливості організму екзотичних тварин. Розуміти значення благополуччя котів. Визначати показники вмісту сухих кормів для екзотичних	14
Практична робота 2.		14
Практична робота 3.		14
Практична робота 4.		14

	тварин.	
Самостійна робота 1.	Використовувати отримані знання в практичній роботі. Знати та розуміти значення контролю стану повітряного середовища.	14
Модульна контрольна робота 1		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Гігієна утримання хутрових звірів		
Практична робота 5.	Знати вплив фізичних показників повітря на організм хутрових звірів. Вивчити біологічні особливості організму хутрових звірів. Розуміти значення благополуччя хутрових звірів. Визначати показники вмісту сухих кормів для хутрових звірів.	14
Практична робота 6.		14
Практична робота 7.		14
Практична робота 8.		14
Самостійна робота 2.	Використовувати отримані знання в практичній роботі. Знати та розуміти значення контролю стану повітряного середовища.	14
Модульна контрольна робота 2		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

8.3. Політика оцінювання

<i>Політика щодо дедлайнів та перескладання:</i>	Студент повинен здавати усі роботи в заплановані терміни до закінчення вивчення поточного модуля. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модульної контрольної роботи відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний) і дозволяється в термін до закінчення наступного модуля).
<i>Політика щодо академічної доброчесності:</i>	Списування, використання мобільних девайсів, додаткової літератури під час модульних контрольних робіт, заліків та екзаменів заборонено. Самостійні роботи та реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.
<i>Політика щодо відвідування:</i>	Відвідування лекційних та лабораторних занять є обов'язковим для всіх студентів. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись згідно з індивідуальним навчальним планом, затвердженим у визначеному порядку. Пропущені лекції, після їх опрацювання здобувачем вищої

освіти, відпрацьовуються у вигляді співбесіди з викладачем або в он-лайн формі. Пропущені лабораторні заняття відпрацьовуються студентами в лабораторії кафедри.

9. Рекомендовані джерела інформації

1. Гігієна тварин /М.В.Демчук, М.В.Чорний, М.П.Високос, М.О. Захаренко. К.: Еспада, 2005. 384 с.
2. Гігієна та особливості транспортування тварин і продукції тваринництва. / В.М. Поліщук, Д.А. Засекін, Т.О. Білько, В.М. Поляковський, В.В. Соломон. К.: Центр учбової літератури. 2020. 520 с.
3. Системи утримання тварин. Навчальний посібник / Захаренко М.О., Поляковський В.М., Шевченко Л.В., Михальська В.М., Малюга Л.В., Засекін Д.А., Соломон В.В. Київ. Видавництво «Центр учбової літератури». 2016. 424 с.
4. Спеціальна гігієна тварин. Навчальний посібник / Поляковський В.М., Чепіль Л.В. Київ. ТОВ «Центр поліграфії» КОМПРИНТ». 2017. 568 с.
5. Утримання і гігієна тварин. Утримання птиці. Частина І. Навчальний посібник / Сахацький М.І., Ібатуллін І.І., Поляковський В.М., Михальська В.М., Кривенок М.Я., Чепіль Л.В. Київ. ФОП Ямчинський О., 2020. 330 с.
6. Утримання і гігієна тварин. Утримання птиці. Частина ІІ. Навчальний посібник / Сахацький М.І., Ібатуллін І.І., Поляковський В.М., Михальська В.М., Кривенок М.Я., Чепіль Л.В. Київ. ФОП Ямчинський О., 2020. 392 с.
7. Гігієна тварин. Методичний посібник для студентів факультету ветеринарної медицини / Захаренко М.О., Засекін Д.А., Шевченко Л.В., Поляковський В.М., Михальська В.М., Соломон В.В., Димко Р.О. Київ. ФОП Ямчинський О., 2023. 240 с.
8. Засекін Д.А. Санітарні норми для тваринницьких та переробних підприємств України. Навчальний посібник. Д.А. Засекін, В.М. Поляковський, В.В. Соломон. К.: Центр учбової літератури. 2015. 400 с.
9. Утримання і гігієна тварин. Утримання овець і кіз. Навчальний посібник. Частина ІІІ/ Захаренко М.О., Ібатуллін І.І., Поляковський В.М., Михальська В.М., Кривенок М.Я., Чепіль Л.В. Київ. ФОП Ямчинський О.В., 2021. 457 с.
10. Утримання і гігієна тварин. Утримання свиней. Навчальний посібник. Частина ІV. / Захаренко М.О., Поляковський В.М., Чепіль Л.В., Михальська В.М., Шевченко Л.В., Курбатова І.М. Київ. ФОП Ямчинський О.В., 2021. 457 с.
11. Гігієна та санітарія переробних підприємств. Навчальний посібник. Д.А. Засекін, О.С. Яремчук, Н.І. Кос'янчук, М.Д. Кучерук, Н.М. Слободянюк. Вінниця. ВНАУ. 2018. 348 с.
12. Ветеринарна гігієна та санітарія (запитання і відповіді). Д.А. Засекін, Н.І. Кос'янчук, В.В. Соломон, М.Д. Кучерук. К.: Видавництво ПП «Дірект Лайн». 2015.

10. Інформаційні ресурси

1. Екзотичні тварини вдома. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zoo.kiev.ua/ekzotichni-tvaryny-vdoma/>.
2. 30 екзотичних тварин, яких можна тримати вдома. [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://zaxid.net/30_ekzotichnih_tvarin_yakih_mozhna_trimati_vdoma_oglyad_foto_n1529548.
3. Стаття 8. Особливості утримання диких тварин у неволі. [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://protocol.ua/ua/pro_zahist_tvarin_vid_gorstokogo_povodgennya_stattya_8/
4. 10 екзотичних тварин, яких можна тримати вдома. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://social.org.ua/15419-10-ekzotichnikh-tvarin-yakikh-mozhna-trimati-vdoma.html>.
5. Що потрібно знати про екзотичних тварин? [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://t1.ua/porady/10867-shcho-potribno-znaty-pro-ekzotichnykh-tvaryn.html>.
6. Купити лева – просто. Чому в Україні процвітає «заборонена» торгівля екзотичними тваринами [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.unian.ua/society/kupiti-leva-prosto-chomu-v-ukrajini-procvitaye-zaboronena-torgivlya-ekzotichnimi-tvarinami-novini-ukrajini-11587903.html>.
7. Зоопарк у горах. Утримання екзотичних тварин не дешево. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://xn--c1afrs9etbc.com/37/%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D0%B0/4372/%D0%97%D0%BE%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%BA-%D1%83-%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%85.-%D0%A3%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B5%D0%BA%D0%B7%D0%BE%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BD-%D0%BD%D0%B5-%D0%B4%D0%B5%D1%88%D0%B5%D0%B2%D0%B5>.
8. Утримання диких тварин у неволі. Зоопарки, звіринці..., як це і навіщо це потрібно. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.uaaa.org.ua/uk/post/utrimanna-dikih-tvarin-u-nevoli-zooparki-zvirinci-ak-ce-i-naviso-ce-potribno>.
9. Системи утримання хутрових звірів. [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://pidru4niki.com/88326/agropromislovist/sistemi_utrimannya_hutrovih_zviriv.
10. Методичні рекомендації з утримання хутрових тварин. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://agro.vobu.ua/1330>.
11. Звірівництво. [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=16655.
12. Деякі види хутрових звірів. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://medbib.in.ua/nekotoryie-vidyi-pushnyih.html>.

13. Вплив умов утримання і годівлі на якість хутровий продукції хутрових звірів. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://bukvar.su/botanika-i-selskoe-hoz-vo/33503-Vliyanie-usloviiy-soderzhaniya-i-kormleniya-na-kachestvo-pushnoi-y-produkcii-pushnyh-zvereiy.html>.
14. Розведення соболя – умови утримання, фото і відео. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://jak.koshachek.com/articles/rozvedennja-sobolja-umovi-utrimannja-foto-i-video.html>.
15. Добробут хутрових звірів і кролів: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/dobrobut-hutrovih-zviriv-i-kroliv-suchasniy-standa-perspektivi-rozvitku-v-ukrayini>.